

ПРОБЛЕМИ МІЖВІДОМЧОЇ КООРДИНАЦІЇ У СФЕРІ ХІМІЧНОЇ, БІОЛОГІЧНОЇ, РАДІАЦІЙНОЇ ТА ЯДЕРНОЇ БЕЗПЕКИ

В АСПЕКТІ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОМІСІЇ З РАДІАЦІЙНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

ДОПОВІДАЧ:

Жарков Володимир Олександрович

КОНТЕКСТ:

Аналіз воєнних загроз, подолання інституційної фрагментації та стратегічна роль НКРЗУ

Нова парадигма ХБРЯ-безпеки в умовах війни

Стратегічний зсув:

Питання ХБРЯ-безпеки (CBRN) для України більше не є суто галузевим чи вузькоспеціалізованим.

Зв'язок із виживанням держави:

В умовах повномасштабної війни воно безпосередньо пов'язане з національною безпекою, захистом населення та стійкістю критичної інфраструктури.

Реальність постійних ХБРЯ-ризиків:

Загрози для ядерних установок та об'єктів критичної інфраструктури.

Ризики радіаційного забруднення внаслідок активних бойових дій.

Потенційні хімічні загрози та нові біологічні виклики.

Головний висновок: Традиційні підходи до безпеки вже не повністю відповідають сучасним умовам, особливо в частині координації та реагування.

Інституційна фрагментація системи

СУЧАСНИЙ СТАН: ФУНКЦІЇ У СФЕРІ ХБРЯ-БЕЗПЕКИ РОЗПОДІЛЕНІ МІЖ БАГАТЬМА ДЕРЖАВНИМИ СТРУКТУРАМИ

Відомство	Зона відповідальності
МОЗ України та наукові установи	оцінка медичних наслідків.
Міністерство оборони	захист та моніторинг у зоні бойових дій.
ДСНС України	реагування на надзвичайні ситуації.
ДІЯРУ (Державний Регулятор)	ядерний нагляд та радіаційний контроль.
ДАЗВ	управління територією зони відчуження.
Правоохоронні органи (зокрема СБУ)	заходи безпеки та розслідування.

⚠️ Ключові дефекти взаємодії

- Система залишається значною мірою фрагментованою.
- Недостатня міжвідомча взаємодія та різні підходи до оцінки ризиків.
- Відсутність єдиної системи оперативного обміну інформацією.
- Недостатня адаптація нормативної бази до умов воєнного стану.

Нові воєнні радіаційні загрози

Кейс 1: Чернігівська область (2026)

Суть події

На території Чернігівської області Службою безпеки України було виявлено уламки російського засобу ураження, які демонстрували аномально підвищений радіаційний фон.

Дії Регулятора / Експертиза

Державна інспекція ядерного регулювання України (ДІЯРУ) підтвердила наявність підвищених значень потужності дози гамма-випромінювання на окремих фрагментах.

Експертний висновок: Офіційно повідомлено про ймовірну присутність конструкційних елементів зі збідненого урану.

Урок для системи координації

Випадок довів, що радіаційна загроза може виникнути раптово поза межами промислових майданчиків. Кожне відомство відпрацювало локально, але бракує алгоритму для комплексної оцінки довгострокових наслідків для населення.

РИЗИКИ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ЗАСОБІВ УРАЖЕННЯ

Нові воєнні радіаційні загрози

Кейс 2: Удар по ЦСВЯП (2026)

Суть події

7 червня 2026 року зафіксовано удар російського безпілотного літального апарата по Централізованому сховищу відпрацьованого ядерного палива (ЦСВЯП).

Аналіз наслідків

Радіаційні наслідки для населення та довкілля повністю відсутні. Державна система забезпечила контроль, локалізацію та інформування. Проте сам факт ураження об'єкта ядерної інфраструктури засвідчив появу нових типів загроз.

Головний висновок

Подібні загрози повністю виходять за межі традиційних підходів до ядерної та радіаційної безпеки. Ізольованих дій оператора чи регулятора замало — необхідний наскрізний державний аналіз та моделювання комбінованих ризиків.

ФІЗИЧНЕ УРАЖЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ЯДЕРНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Унікальний досвід України: від реагування до системи знань

STRATEGIC
VISION

ПОТОЧНИЙ СТАН (ІЗОЛЬОВАНІ ДІЇ)

Кожен орган діє суворо в межах власної компетенції (СБУ — безпека, ДІЯРУ — контроль, ДСНС — реагування, оператори — експлуатація, МОЗ — медицина).

ГОЛОВНИЙ ДЕФІЦИТ

Відсутній єдиний координаційний механізм, який би забезпечував комплексну оцінку нових воєнних радіаційних та ядерних загроз в цілому.

ЗАВДАННЯ ДЕРЖАВИ

Україна вже формує унікальний практичний досвід реагування, якого сьогодні не має жодна інша країна світу.

Наше завдання — перетворити цей досвід на систему знань, нормативних рішень та ефективних механізмів міжвідомчої координації.

ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ ІНТЕГРОВАНОГО МЕХАНІЗМУ

Стратегічна роль НКРЗУ

СТАТУС ІНСТИТУЦІЇ ТА ПЕРЕДУМОВА ЇЇ РОЛІ

Статус інституції: Національна комісія з радіаційного захисту населення України — це незалежний постійно діючий науково-експертний дорадчий орган Верховної Ради України.

Чому саме НКРЗУ: Незалежний статус дозволяє Комісії стояти над відомчими інтересами окремих міністерств і виступати постійним майданчиком для інтегрованого експертного діалогу.

Ключові завдання НКРЗУ:

Посилення експертної міжвідомчої координації у сфері радіаційної та загальної ХБРЯ-безпеки.

Систематизація та узагальнення унікального практичного воєнного досвіду України.

Підготовка науково обґрунтованих рекомендацій для органів державної влади.

Сприяння розробленню сучасної нормативно-правової бази щодо реагування на нові воєнні загрози.

НЕЗАЛЕЖНИЙ НАУКОВО-ЕКСПЕРТНИЙ МАЙДАНЧИК КООРДИНАЦІЇ

Впровадження Стратегії ХБРЯ-безпеки України

Об'єктивна потреба

Повномасштабна війна засвідчила необхідність переходу від фрагментарного реагування на інциденти до створення єдиної системи управління ХБРЯ-ризиками.

Параметри майбутньої Стратегії

Визначення єдиних підходів до оцінки комплексних ризиків. Чіткий розподіл повноважень та алгоритмів взаємодії державних органів. Створення надійних механізмів координації під час гострих кризових ситуацій. Налагодження інтегрованого міжнародного співробітництва.

Роль Комісії

З огляду на свій статус, саме НКРЗУ може забезпечити повний експертний супровід формування цієї Стратегії та стати платформою для її реалізації.

ПЕРЕХІД ДО СИСТЕМНОГО УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

ПІДСУМКИ

Сучасні виклики вимагають негайного переходу від фрагментарного реагування окремих служб до системного управління ризиками. ХБРЯ-безпека сьогодні — це питання стійкості держави, захисту населення та готовності України до найскладніших сценаріїв розвитку подій. Україна вже стикається з загрозами, які не мають аналогів у світовій практиці. Нашим завданням є формування цілісної державної системи ХБРЯ-безпеки, заснованої на міжвідомчій координації, науковій експертизі та стратегічному лідерстві НКРЗУ.

ХБРЯ-БЕЗПЕКА ЯК ОСНОВА СТІЙКОСТІ ДЕРЖАВИ